

Landskap: Helmar Län småland Upptecknat av: P. G. Pettersson
 Härad: Säremåne Adress: Lillhärda Holmsjö
 Socken: Wäsebyårda Berättat av: Kajsa Wallbary
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1796 i Laxmala Wäsebyårda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Klaka.

Uppteckningen rör sig om blotta gammar, och dito jobbar.
 Med jag här kommer att nedskrivna har hänt under min
 barn- och ungdomstid och är alltså berättat och med fulla
 sanningen. Överensstämmande, och skall skildras här uti
 ord och bild vad jag själv upplevatt, sett och hört:
 ja det är så att jag från mina tidiga barndomsår, ja vi
 kan säga från mitt färdte är till jag var 16 år gammal
 det var där näst lärarika tid jag upplevatt under
 min jordiska levnads. Det var hos min mor, jag
 fick uppleva min barndoms tid, och barnhyärtat är
 matlagligt för allt ja både ont och gott, och många äro
 de mennen jag hörde och såg av gamla kajsa wallbary
 som jag går och bär på och knappast vill låta komma till allmänheten. -

gammar dog vid
103-års ålder

3195

2

INDRE TILFÖRITTLIGT

därna gamla gommen kallades bloma bröda, han var
blom, han kunde tralla, han kunde till alla där tidens
syndammar, han var där stödigaste medelaren på vida
traktar för både människor och djur, villkett man skulle
kunna eftervara en hel del och var tid tillät sådant.
ja vi skall här börja med hannes blomskap som var av
ganska allvarlig art, dock fick han uppföra både tid och
kraftar även kumär för att kunna utlära och fallgöra
sin blomskap, han stod till tjänst för alla som besökte
hänne och räkte där en gälsam för en ringa slant,
då en människa kom in uti hannes sparrakterga, såg han
uti deras ansiktsdrag vad de hade på hjärtat och vad
de hade till ärende, för än de yttrade sig något där
om, han visste allt och han kunde allt, och intet var dät
som var yart uti ländam, utan att han visste dät
i förhand, och ingenting var fördolt för hannes
blomhet och stora vetenskap, och många fröchtade för hänne,

på den tiden var det ganska vanligt att man stal för
 varandra till och med grannar imellan, på från det simp-
 laste och till det mest skambara, och därför hade denna
 kända valbörj mycket besvär, här viste man att man han-
 de på hjälp och den rätta upplysningen var de börtstulna
 sakerna fannas, och det blev icke någon svårlost sak för
 gamman, han svarade dem icke ett ord, han sade endast
 var god sitt ned! därefter tog han fram sin klara vat-
 tenflaska och skälpte den upp och ned tre varv och kände
 något för sig själv, ställde från sig flaskan på bor-
 dett, och stod och visade det sig ett ansikte över vat-
 tenhanten, frågan kom oförståeligt, hänner ni den?
 svaret blev ja! ja ni har honom har ni eder ägande
 rätt, därefter blev det en ny underhandling som
 berättade om hur man skulle få tillbaka sina
 tillhörigheter, ifall man icke ville hämta dem själv
 eller man skulle befordra tyven att återställa det själv, —

män dätta tog ett dygn i anspänning och kunde icke anse sig
 på samma gång som han visade fram den brattsliges ansikte
 dätta kunde värkställas. Följande natt, ty dät vart
 så att man måste hava en natt på sig för att
 på den rätta drifvfyndaren på den brattslige, dät blev
 strängeligen förbjudett att tilltala den skyldige då
 han fram på natten med tyv godsett och anlänade
 dät mellan kl. 12 och ett på natten och stälde dät på
 samma plats han tagett dät, man kunde gatt uppakts
 lärs ankomst i tyfthet män man icke till dät minsta
 låta höra sig eller visa sig för brattslingen, för si
 om han blev dät allra minsta störd på kunde han
 vahnna, ty han gick uti sövande tillstånd, och vahnade
 han var dät star sig för han liv, för si dät kunde
 då hända att han utar skräm kunde då på plats-
 sen, vid ett sådant fall måste man iakttaga den
 allra största försiktighet då han gick under natten som,

MINNRE
TILLFÖRLITLIGT

ulan till att själv veta något därom, där som detta
inträffade får sig även bereda sig på en fyrtion dagars
allvarlig sjukdom, dock icke med dödlig utgång, så att det
blev icke blänt då man besökte en sådan blott gammal
d v s. att det var icke där blott gammal som drev
någon att gå hem med det stulna under natters sömn
det var en starkare macht som förförde den brots-
lige, man antitade där man uti våra tider icke jär-
na vill tala vid, ty man har nog icke mod därtill.
mån våra förfäder var de och väl händ med karam
här förtär nog våra läsare varför man behövde
en natt uti anspåke för att hamma i hantacht mäd
där rätta drivfyäders, som man uti våra dagar
undflyr så myckett man förmår, ty genom deas
macht och hjälp utövades all blottskap, och all brot-
dam, bortt endast man visste hur man skulle behandla
karam, han visade sig då såsom en fin manspärren.

Nån lät var icke nog med att man var uti god han-
dityon mäd dän dän store blake mannen s. l. man
måste i förhand hava infångat dän vila ormen
dän mykelt eftervånte och svår att infånga. för si
han hade dän förmågan att han kunde göra sig uppmär-
lig om han märkte att man förföljde honom, och för
övrigt fick icke någon se honom utan dän som
var född på vissa dagar under året och lät var en-
dast två dagar för året som hade länna tur med
sig, nämligen långfredagen och guldagen. Länna två da-
gar hade den egenskapen med sig att endast dänna försö-
nar hade dän stora turen till att få se dätta däge-
liga dyur, som skiljas sig betydligt från alla and-
ra sådana knepande vären. Dä lät märkande är män-
ga som icke veta vad dän vila ormens upphämt
härstamma i från han lät vara av inträssa för vä-
ra läsare att få höra ett par ord om dän första tillkomst.

alla veta vi och har lärt utti vårt naga tåtmänt
 att bristur en gång blev ansatt om att betala skatt och
 hade icke pengar att betala med, varför mästaren bröt
 av ett angit oliveträ och satte uti längandens hand för
 att meta upp en fisk med däri man skulle finna skatten.
 Närningen dänna fisk blev flundra och fick de båda
 sina ögon på en sida därför att bristur flöchte dän i
 te och brast den ena hålter i havett, så och med dänna
 metraft, han tog dän från längandens hand och bröt
 dän på metten och brastade dän på marken och straxt
 vart dän förvandlad till en vit arm, som går uti
 knopande och gående ställning, lät v. s. att komet
 knopar med skatten, när övanskrappen hållar han
 i upprätt ställning övar marken, jag får min del
 han avlägga ed på och själv på keller och ära inty-
 ga att jag sitt en sådan vacker varelse män jag
 var inte födda tio år, män då jag sökte till att få se

dän närmare. då försvant han och stod icke mer att
finna. män så han tillägges att jag är född på yuldagen.
män nu är dät så att dän sam skulle kunna infanga
dän vita ormen måste kunna något mer än en
vanlig människa, dän måste veta vilka medel man
skulle använda här till, villkett tarde var förborgat.
dän som kom uti besittning av en sådan orm, kan
ellen han skulle förtära endast hundraett av dän sam-
me, dän övriga delen av ormen skulle krossas, och
därefter tasas och göras ett fint pulver utav som
man länligen förvarade åt sig själv, av dät pul-
ver skulle man taga ett litet grand utav, två gån-
gar om året, nämligen långfredag och yuldag för att
ytterligen förmera sin halsknap, någon åtskilnad
på fullrag hade all icke någon betydelse för dätta
dät var endast dän sam behärskade halsknapen som
hade hammet uti besittning utav den vita ormen.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

3195
9

INDRE TILLFÖRLITLIGT

som han uti åtnytnande av Lärna övernaturliga
förmåga och vetenskap uti blakheten, en sådan person
var uti värligheten blak och viste allt vad man frå-
gade honom om. dän hade icke samma förmåga som
andra blaka, d. v. s. en sådan person behövde icke anlita
jävulen för sin blakskap. såsom andra blaka som uti
allmänhet fannas bland mäniskarna uti bygdarna,
däm som hade infär gatt dän vita ronen flich sin in-
givelse under vatten under rönner för varje gån nä-
gitt av vicht skulle hända, så att dä någon skulle
komma för att få upplysning om något som hade
hänt eller skulle hända under närmsta tiden, så flich
man tillförlitlig upplysning om vilken dän skryt-
lige var, samt att man skulle hålla ett vaksamt
öga på dän personen som emnade sig till att göra nå-
gott illa mot sina medmänniskor, man hade hindra
personen i fråga med att på ett eller annat sätt

3195
10

lämna honom eller lägga ned honom på sjuk-säng till
en viss tid framåt, så länge den blake gubben eller gam-
man höll honom kvar på sjuk-sängen, dän blev under
alla förhållanden icke fält återställd, förän att även
den päsanen måste besäha den blake päsanen, och
fär honom bekänna sitt anda företag och sina anda
tankear, män så är dät hållar icke många av våra fär-
fäder som har varit uti besittning av dänna blom-
skap, och på vore de som kom uti tillfälle att infanga
dätta egen dämliga och veterskapsmedförande dyer,
Män därimot sådana blake gummor och gubbar som
inhämtade sin blomskap från dyävalen fons dät
ganska gatt om bland alla sambalsbläster, och i
bland alla örker och ständ, dänna blake var och så
stora trollbranstjärar på samma gång, ty dät mä-
ste följa blomskapen, så att på samma gång som man
utjemade dän skryglige, måste man med dän

TILLFÖRÄTLIGT

3195

11

INDRE TILLFÖRLITLIGT

ande andens hjälp tvinga brötlingen till att återställa
 sitt lyfte eller och så till att göra ett besök hos ägaren
 för att avlägga en sanfärdig bekrännelse och samti-
 digt anhålla om tillgift och för bättring för sitt bratt.
 Detta gjorde man då man märkte att man var upptäckt
 i frakthan för att på ett eller annat sätt bli lemlä-
 tad eller nedlagd på långvarig sjukgång, till och med
 för hela sin återstående levnad, för så länge som på ett
 eller annat sätt blivit förmärad uti någon sorts
 skadegörelse på död eller levande ägordam eller mä-
 niska, fick själv bestämma öfver vad straff man
 skulle tillämpa åt den skyldige, om man ville att
 han skulle bli blind på ett eller båda ögonen eller
 sten döv bli vanfär uti en eller båda armarna,
 eller och så som våra förfäder sade, slå ben på po-
 nam så att han icke kunde gå mer, eller och så
 vara vanfär till en viss tid under några år framåt.

3195
12

Sådana pårösnar mäd dänna färmäga var myckelt
 arhällna och högt achtade av alla samhällsklasser
 icke endast för dän harnst och färmäga däm var uti
 besittning utav, dät var till stor del uti frakten för
 dän färmäga di ägde till att hanna tillfoga vinn di
 Lätt behagade tillfoga sådana skada på deras hem-
 mar så att man fick framtiden men och kraftlig
 oförmäga därutav, sådana blöta och trallmarstör-
 liga pårösnar var uta frisk och kraftig harnst
 vid god hållna och gott humör, och några sjukdäm-
 mar var däm alldrig behäftade med, och nådde all-
 tid en hög ålder, alla visa stort respekt för däm
 och besökte däm gärna för dät minsta eller dät mest
 allvarliga som inträffa på anshans väg för däm,
 och ingen som besökte en sådan blöta pårösnar gick
 jämlöst ifrån honom eller henne då dän lilla av-
 gift på talu eller sätton skilling var ärlagda.

3195
13

en sådan blom p[er]son var alltid klädd efter sitt
stånd d v s. en fattig vanlig människa var klädd uti
endast simpla kläder, en smed som hade dörra hant
fick man gärna besöka uti sin smedja på sitt arbete
likaså en annan handtvärsare som hade dörra för
måga, man hade icke alls några utmärkelsetecken för
sin oundelbara förmåga, alla var lika välkomna
till dessa bloma och t[un]kat om man var utav hög
eller lägre börd, alla blev vänligt bemötta med ett
mycket och vänligt tal samt mild uppryn, dock all-
varliga drag uti sitt anlete då man får honom
skulle redogör för vad som hänt och vad åtgärd
man önskade skulle vidtagas m[ed] d[ä]n som
brötslingen, han eller han var alltid allvarliga
under tiden man var under behandling med
d[ä]t färevärande ärendet, som endast yordes
uti m[å]nga ordalag, ty d[ä]n bl[om]e v[ist]e allt på förhand.

3195
14

en blåk man eller gammal bekände sig icke av
någon svartmanstolk enbart för sin blåkthap, men
i vanliga fall hade man flera uppdrag att följa, med
tralldäm av allahanda slag, en pärson som hade bli-
vett i tillfälle att infänga den vita armen och bekände
där som beskrivett är var blåk nog, ty där
pärsons blåkhet övrigt alla andras blåkthap
och bekände icke någon blåkthap genom svartmanst-
boken, män de pärsonar som skulle hämta sin blåk-
het från jäveln för varje gång det var friden
om någon färdold upptäckt där måtte begagna
sig av svartmanstoken, där måste man vara
med sig vid varje rådfrågning med sin fram-
pan jäveln då man måtte genom mitt jävel-
ten, detta var bevisett som skulle följa då man
ville tala med sin allvetande häse, därför hade
man icke giva där fullständiga upplysningen för än —

TILLFÖRLITLIGT

3195
15

Se sid 15 B.

först följande dag, swarthansboken hade sin vär-
man och bevislighet endast för dän pärman som hade
ingått förband med yävalen, då den pärman hade lem-
natt dänna värden var dän till ingen nytta för
de efterlevande, i vanliga fall fick dän följa sin
ägare i graven, så framt dät blev någon sådan, så
att pärmanen i friga iske upfäntades före dödens
intrade, vilmett ofta hände under våra förfäders
tid, visstligen har jag som skriver datta sitt en sådan
swarthansbok under min barndomtid vid ett oer-
vaktigt tillfälle mån han tes, vör iske angiva däss
innehåll, uti läsning, bladen var swarta med stor
röd stull, jag inträde mig mäst för dän under-
liga bild som stod på första och sista bladet, de
var hemsha att skida, en mannpärman med horn
och vran, någon sådan swarthansbok är omöjligt
uti våra tider att upbringa eller anskaffa.

LINDRE TILLFÖRLITLIGT.

Småland
Sjunde
Västgärda
1931

Mär. 25 1896
3195 Ber. Pajsa Näsberg
född 1896 i Västgärda

15 B.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32. Hur skaffade sig den kloke sin svartkonstbok?

dät hände yem om underhandlingar i pännväg med den
elache, dät bestämdes en natt då man skulle stadfästa
uppgjörken, mötet skulle ske vid ett havsvatten eller
harpväg, även vid inggången till myrhögården utam
grinden, på ett av dessa platser uppgjordes slutavräddet
och här fick man övertaga svartkonstboken, samt
speritus om man skulle sälja sig för denna världens
elchamismiska välfärd och pängar till den tid man-
traktet lydole vilketh skulle underskrivas med
egitt blod några droppar tagett ur vänstra handleden,
mötet skulle ske mellan kl. 12. och 1- på natten,
samma förhållande var dät för en som skulle byta
violar med satar, den han fick möta upp tre gånger
vid havsvattnet, sista gången fick man violen med
svartkonstboken, så var spelmalen klar och yemgången
och spelmannen hörde den elache till för sin häst.

Skriv endast på denna sida!

15 B.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22. 10. 1931

Olika klädesstyf.

3195

16

TILLFÖRLITLIGT

Lepptische
brattslinger.

Pärsonar och örhon, olika klädesstyf.

Gustav Jönsson af Åhemåla var en allmänt känd man och mycket berömt för sin klädesstyf, och många voro de som berömt honom. Han var bunden till yrket, och hade lätt att sylla med någon lifvartjänst. Men han var inte ihärdig i sin rätta förmåga till att bedöma vid första ögonblicket hur dät förhållt med dän berömdes ärende, denne bleke man måste på följande natt på sig, följande dag kunde han framvisa dän skyldige brattslinger, om dät var fråga om sådant, t. x. tyubari, vänligt slagmål eller dräp, påstallande av divärge syddammar, eller andra ohymnswärk. Gustav Jönsson kunde löpa allt sådant förhållande blott endast han fick ett dygn på sig, han måste först tala med dän bleke mannen byävalen som han måste möta ute på gårdsplanen mellan tolv och ett på natten,

3195
17

för att få reda på den allvarliga saken, dät hände
vid ett tillfälle att han granbarde blev av med ett
vagnsyul. han anmälde dät för dän blome paragon, som
tog saken under behandling. resultatet blev att dän
skyldige bars han som från torakalt gollabo saken
befant vara dän skyldige. han infant sig på tredje
nallen med yulett och Gatte dät med stor omsorg på
sin plats där han hade tagett dät, han blev svårt
syukt efter sin resa ty han var blädd endast uti
underklädnarna samt barhu vadd. och dät var fram
på hästen och kall. haft. att gå den en mil långa
vägen med yulett på allen, man uppvaktade ho-
nom och betrachtade hans förhavande, mån man
vägade icke säga något till honom. ty dät vart
förenatt för dän skyldige ty han var uti såvande
tillstånd under sin resa och fram till medvetande fört
dä man återkom och öppnade dörren till sitt eget hus. —

3195

18

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

en sådan klok man eller gammal vågade man icke att
 säga något ont för, i så fall att man visste om deras klok-
 shap, ty uti varje fall hade en sådan större förmåga
 även uti trollkonsten, jag fick höra under samtalett
 med sagesmannen reda på ett intressant exempel då
 en främmande ohäänd färman som färdades landsvägen
 förbi nämmåla, som uti förbifarten gick in uti dän
 kloke yonassons lagård för att stjäla en bagge och ta
 ga med sig uti sitt ändan, först han icke kom längre
 än på gården med baggen, där stod dän ohände banden
 och höllt baggen på gården och kunde icke flötta sig
 från platsen och hans fordon stod på landsvägen
 gustav yonasson kom ut på sin gård på morgonen,
 var står du där och håller baggen efter hlo frågan?
 där blev icke något svar ty dän ohände skalk av
 rädsla, då återtog yonasson, mot sin vinstalar ställer
 du baggen på sin plats gå nu! då kunde han åter förflötta sig.

3195

19

J. G. Pettersson i blåtår^{by} var en sådan blåk man, män
han hade större svårigheter att komma till ett vift re-
sultat med sin blåkshap. han var och så bandde till yr-
kett, män var mycket mild och vänlig till att göra
sina besök hos. män hos honom kunde man icke få full
klarhet övar sitt ärende för än på tredje dagen därefter
han måste göra sig det stora beväret att en av dessa
nätter besöka hyrtugården för att där mäta sin härpe
och där få reda på det hända, män då det var gart han-
de han på rak arm säga läm rim den skyldige var utan
till att uppvisa där uti en vattenflaska, han kunde
och så kvarhålla läm som gjorde intrång på hans gård
för att styra eller utåva några andra nidingbratt,
där de blev stående till följande morgon då Petters-
son infan sig för att avläsa brattlingen som hade
stätt där hela natten med sitt stulna byte som han
trodde sig komma obemärkt från platsen med,

INDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppskatta
brattlingen.

Jag hamnar vi till Johan Carlsson uti sitt ären bande,
han var en av de största vetenskapsmän som fanns på
reda trakter under våra färfäders tid, angående blott
skap, trollkonst, och pyndammar, med lämaremanster
utan till att undersöka sina patienter, hans blottskap
ävangisch alla andra blottskap, till honom behövde
man icke göra mer än ett besök för en och samma
sak, han låg alltid fäst på bädd uti sin säng uti sitt
ensamma rum, så fort någon trädde inmanför hans
hans dörr, såg han på däm och sade deras ärende för
än man hörd att själv rätta sig därom, han lemna-
de icke sin säng eller reste på sig under dät han
talade till däm, hans tilltalord var alltid, jag vet
vad du vill, och jag skall hjälpa dig, om du förhåller
dig som jag säger dig! därefter följde en maval som
var både kraftig och allvarlig för dän besökande,
dät blev ofta för mildrande omständigheter för dän.

brotslige, emedan dän berättande var själv upphov till
 dän brotsliges tilltag. dätta gjorde han blant beskedd
 äro till dän berättande. man behöfde icke säga nå-
 gott för Johan harkson, han viste allt, och förklarade
 hela drens levnadshistoria för däm, han gav däm råd
 och upplysningar uti allt som rörde sig om alla slags
 spunddommar, och även lyften, samt vad medel man
 kunde få av honom för att beta allt sådant med.
 Johan harkson var en god man som alltid hade goda ord
 till hands för den modigtulne och nedstämda, han hade dän
 förmågan att han kunde bringa brotslingen till att åter-
 ställa dät stulna till sin ägare uti värdt tillstånd
 mitt på blanka dagar, utan att tyven viste vad
 han gjorde, han kunde ställa samma pärson till att be-
 söka sig uti sitt ensamma rum och angiva fall beträn-
 nelse för alla sin brott man hade begått under hela
 under hela sin livstid, men han anklagade aldrig någon

3195

22

för myndigheterna, han var mycket medlidam och
önskade icke sina medmänniskor något ont, då man
beyärde att han skulle straffa brottlingen som man
flögade göra och som sådana kloppa hade förmåga till
svarade han, att även du är brottlig och skulle undergå
sådant straff för dina brott, bättre är att jag ställer om
att du får betalt för där skada han gjort dig och att
ni åter blir vänner, jag kan säga dig att även du är en
stor förbrytare vafför önskar du då denna brottling
ett så sådan ont som ländar honom till skada och
mer för hela hans framtid, jag kan säkert göra dät
när jag har icke vilja till att fördarva mina med-
människor, tag din del uti dät brottliga levernet och
gå din broddar till mötes på halva vägen och förliba
dig med honom så blir ni bättre människor båda två
och jag vill i stället för att göra honom ont, göra
hans sinne mycket och bli dig undergiven och mild. —

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Johan harkon viste nam på alla nykdammar och
 hade meder in för alla sidana vilka han själv tillagatt
 av jordens vexter och även av en del dyur och insichter
 han samlade under sommarens tid, han begagnade sig
 även av invigd myrmagårdspard och de dödas ben, samt
 rost och avskrap från gamla järnhorn, även myrmvin
 och ablater från nattvadräng, villmett han icke själv
 kunde förskaffa sig på annat sätt än att andra mä-
 niskor tog dät i sin närhet då de gick till nattvaden
 där som skulle ta vara på dät skälde dät icke män
 i dän ställe tog dät uti närheten då de låtrade torka
 sig om mannen, närheten fick man sedan tvätta
 det vinett ifrån ablater blev orsmadad, detta betala-
 de han bra för ty dät var en viktig sak för honom
 för egen pärsan kunde han icke skaffa något sådant
 ty sådana blöta pärsanar fick all icke komma uti
 överöring med sakramanter eller altarett på dän tiden. —

66

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV3195
24

dens yohan braskman hade infångat där vita armen,
 hade infångat den första tankepyärlen han sig på
 vären före april månads utgåen, och förtärt där
 levande, fannatt eben medan yohan got niss rop
 han måste under eben till reds så att han icke
 blev upptäckt av där varke figellen, härigenom
 hade denne man förskaffat sig dubbelbekänshaf
 mot alla sina medberöddar som på där tiden bar
 där prövårldige titellen att vara blom, dät visa
 de han och så för allmänheten, som med stort för
 troende gjorde sina besök hos honom, för alla före
 hämmande händelser genom skynnet och bröllets
 bana av andra försäner, och även för alla försäner
 mande spundamma, ävensom alla slags lyten
 och alla som antitade honom fick en godmodig
 och sämar, om de anslutade sig till hans försäner
 och många saknade honom vid hans bortgång efter 93-år ålder.

3195
25

band de här upptäckade pärssnar uti klackskap får
 man ännu giva wissa walwäp sitt stora beröm för
 sin goda och stora vetenskap såväl för anda som för
 goda pärssnar. han var båtsmanshustru och blev änka
 under unga år och lewde uti tarftiga omständigheter
 med sina tre barn, dät war då att försörja sig hur man
 kunde. understöd lemnades icke utan endast uti allra
 största nöd, och uti så fall nio dalar pr. månad för
 dän änka som hade tre barn och döräwar, ja hon war
 fattig, och tiggarestaver var hennes enda tillflykt.
 så kom låningen på eländet under natten då hon
 såg, dät kom en man, "en ande" till hennes bädd och sa
 de henne wad hon skulle gå för att infånga dän
 wita ormen och hur hon skulle förfara med honom
 och hur hon sedan skulle sköta sig hädanefter, så
 skulle hon komma uti ityngande av dän klackhet
 och manskap som icke någon annan war uti besittning utav.

 Ht sk affa sig
 klackskap.

3195
26MINDRE
TILLFÖRLITLIGT

följande morgon tänkte starkt på sin dröm villmen
betydelse den kunde hava. hon beslöt då att på tredje
dagen gå till plats för att infånga den vita armen
som. Härne ingivett vart uti sin dröm. hon gick dit
till där plats som utvisatt vart. och här mötte hon
där vita armen och lät fånga sig utan varighet.
hon flydde där beskrivning hon hade inhämtat
uti drömmen. och härmed var gatan bäst. och snart
var haysa vallerby en blåk gammal och även en
förständig medelstare som stod alla sina medmä-
niskor till förfogande. och alla som besökte hånne
kunde hon giva pålitliga råd och upplysningar
och ingen gick yttlös från hånne. hon var blåk och
ville vad man had på hyästat så snart hon såg
på där besökande och förklarade för där vad
man hade att framlära för hånne. ville man
se brattlingen visade hon där uti sin vattenflaska, —

3195
27

nu var han icke fattig längre, han kunde nu utan
någott hindrar lägga bort tiggarestaven han behövde
icke källar gå den en och en halv mil långa vägen för
att avhämta de nio dalar uti fattigjälps vid bårstam
i vissefyärda dit hela socknans fattiga fick vända
som kunde få en rikstaler eller nio dalar i nödgjälps
nag nu behövde han icke dät ty pengar och naturas
föremål inflöt nu dagligen, förstån prisarna var
låga i förhållande till hannes konst och hantverkskap, en
löst talu eller säktan skilling för varje mottag-
ning, och många bättre lottade som grates tilldelade
hänne en del livsförnödenheter jämte arvode till så-
som ett bevis på dän tacksamhet de visade hänne
för dän hjälp han var uti stånd att tilldela däm.
han kunde stå däm till tjänst uti allt vad man an-
litade hänne om såväl uti sjukdomsfall för muni-
shar som dyg, som för däm som kallat offer för

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

anda mäniskor, genom lönliga skadegörelser på ägen-
 dam, mäniskor, och dyg, återställa stulet gods av sam-
 ma försen som hade tillgripett dät, straffa de försenar
 mäd långvariga sjukdomar, som hade på ett eller annat
 istadhammet sjukdommar på mäniskor eller dyg
 genom tralldam, to m. gäpa dän kvinno som hade rä-
 hatt till att bliva uti gräns, så att de undslapp dänna
 obehagliga bördan, för att undgå dän skam som blev
 dän tillmätt under våra förfäddas tid d v s. såda-
 na som icke hade ingitt äktenskap, och alltså skulle
 ställas fram för församlingen på skampallen under
 väsan tre söndagar på sträcke, dätta vant ju ett
 bratligt företag när dät lyckades, däriegenom
 att myndigheterna fäste icke något uppseende
 vid sådana under våra förfäddas tid, man kalla-
 de dät hela för tralldam, man var alltså rädd, för att
 antasta sådana försenar som var blöta och kunde tralla. —

dänna gammal haysa valkärn hände till alla
värlar på marken som var användbara till
medicin, och följaktligen måste han även vara
kännedam om alla på dän liden förtämmade
synddammar och deras art, samt anpassa medicin
därefter, all dänna vetenskap hade han fått ge-
nom sin underliga dröm, och den vita armen
som hon uti sin dväla på nallen hade sitt vord
och hur han skulle infinga dän, samt hur hon
skulle bereda alla sorters välgörande och nötliga
medicinar av jordens vextor, för att husera och
bata alla synddammar bland både människor
och djur villkett han och sin bedrer med stor ansage
och trovärdighet, under hela sin återstående livstid,
och förvarade sig härigenom stort förtroende
bland sina mädsmäniskor, och utövade sin värk-
samhet uti vida kretsar och alla trodde på hannes honstap.

33. a Känner Ni till några växter, som de kloka använde sig av

för att tillreda medicin?

Jag känner till ofantligt många växter och örter som
är välgörande till medicin, och som har varit allmänt
använda under våra förfäders, för både människor
och djur. För de mångfalliga sjukdomar som under
tidernas gång har besömt världen, och kommer att in-
flyta under nästa månad uti berättelsen övar där
medicinska frågor, som kommer under behandling
efter denna sändning, på denna fråga, detta blad
fins icke uträmmat, för så dät blir många resäpt.

Jag har livat dät värdefullaste från gamla tider,
för trollkonstens medicinare, intygar på särskil-
ta blad, och kommer icke blandas med dät
värkliga och naturliga,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29B.

INDRE TILLFÖRLITLIGT

se sid. 30 B, C.

se sid. 30 D, E.

MINRE TILFÖRLITLIGT

hvarja valkär, var ingalunda någon spöamma jäsam
 en del andra gammal, may han var blott och hande med
 ens säga sina berömare vad som hade hänt och vad som
 under deras framtid skulle hända, och med hänner yälp
 hande mycket av dätta undgårs om man följde hæn-
 nes färdsvifter, han hande stämma varplu och mara
 då de var utända av trollgammnar och trollgobbar, och
 med sin tronst återhalla läm till sitt pärsonliga
 medvetande, för är de fallett in uti sin värksam-
 het, ty hade man rått till att bli förtrollad och
 utänd tre gånger, och icke blivit avlösta därifrån
 så var omöjligt för någon blom eller trollhansnär
 att återhalla läm till förtänd eller sin pärson-
 ligen formahitet mer, man förblev ett föränderligt
 väsen och hande icke befinna sig bland människors
 omgärd, och uppträdde icke som människor utan som
 dyer, och är för nestigt att här redogöra för däs tilldragelser.

Småland

S. Möre

Vinsjöarna 21931

3195

Myt. P. G. Pettersson
Ber. Kaya Wälberg

34.

Hur gick det till att stämma mara och varulv? 1796. Vinsjöarna

Att stämma maran gick till på följande sätt:
den mar som hade blivit föremål av någon trollbacha
till att löpa mara på nättarna uti sövande tillstånd
och med sin vilja, led en odräglig smärta och ämhet
uti hela sin kropp under flera dagar efter denna för-
trollade resan, han visste icke själv vad som hade
hänt honom, någon oskyldig måste låta hand om
saken uti stämsta ländam för att icke ofreda hans
sinne, man måste i stämsta tyngst anlita en annan troll-
gammal som lade hand därvid, dät måste göras sedan
morgongården hade gått till söngs och sömnatt, då tog
hon hans byxor och skar ett hår bort till uti byxan
samt lade in ett mindre hår, vädastal ett litet stort
tändflinta och något av ett mäniskbollen från kyrkogården,
så sydde man ihop haaret, så behövde man aldrig
löpa mara mera så länge de byxorna fanns kvar, —

Skriv endast på denna sida!

30 B.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
FÖRÄRKIV

SKRIFTLIGT

dät är att märka, att maran
var en plaga endast för djuren,
och varken för mäniskar
under sömnen,

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av: *Thyra Wallbom*

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör sig om varulven eller pysslingen, varulven uppkom genom färdriena fastor, missfall, eller framgångna fastor som uti ländam blivit brakt om livet och andan ymda under tellen uti huset dän eller däm som var delaktiga uti detta brott hade deltag av detta under somnen på nätterna med bränning och aplete under somnen så man med stor möda kunde väcka däm till liv, detta kunde icke avyttras på annat sätt än att man fick taga reda på det färdolda fastot och ställa brott det till byrhusgården, och däråfter bekänna sitt brott för prästen, och anmäla förhållandet sånt vad man nu hade lakt det, sådant förhållande ofta under våra förfäders tid, man fick ingen ro för än det blev byrhusatt.

Jon.
Uppf. P. G. Pettersson 1931
Bussaffärda
Ker. Kaysa Wallberg 3195

35. Var det folktro att maror och varulvar utsändes av trollkarlar och trollkvinnor?

Dät var icke endast folktro, dät var full väshlighet
dätt var ett ganska svårt straff för län som blev
utsatta för dätta tralleri, dätta kom sig uti plåsta folk
genom avänshap som förebam ongharlar imellan om
flichmar. då betaldade man en trallbracha några shilling
så satte han dät i väshett med sin trallbranst, och dän
utprebade flich löpa mara till han blev avläst genom
annans gälpe som hande rätta stapp här för, se sidan 34.
på denna sidan är dät endast fråga om maran,
nog finnes dät åtskilliga iusichter på marans bestyppen.
ket bland våra förfäder, män genom poachtiken med
en skarplipad lia övar hästaniggen har man hammett
till dät rätta resultatet, att maran var förtrolla männi-
skar. då man fönnett blivit efter dän på lian och där
omkring, för si margångaren hade skunnit sig under nämmen.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36 D.

Vi har också en annan liten berättelse från Sofia mörd
 som nu är avlidet, ja så dät är så att även dän Länliga
 barnafädershan fick löpa varolv, även som han hade mör
 datt sitt barn i ländom och begravett dät uti smyg, så
 att ingen visste av dät, för si sådant farhem, ja ofta
 under mina barnår, för si han fick till stöd att han
 skulle löpa varolv på vättarna i pläga dän skyldige
 till dät oskyldiga barnett som nu va vredens barn och
 skulle löpa, pyssling, eller tillniss som nan också kalla dät
 i även trodde man dät blev varolv av dät då dät va
 polgangett, då dät blev mördatt, i alla fall va både
 varolv, tillniss, i pyssling till för att pläga folk, un
 der sätten, i plägan fick di, för si de hande inte vara
 av sig själv för män plägotiden var ävar på natten, om
 man inte hande gåpa däm, med att anropa heras i
 kristi nam, jisthan raddet int för att han gick i sän
 nen, han plägaes mer än någon annan själv, män si

han fick löpa barnarna sitt brott, för att
 att han slapp att löpa varolv i så då, på ena sidan va
 att de mörd, farstannett te sitt om de inte blev av-
 lösta, i då måste prästen ta i tur ma.

däna gamla gamman begagnade sig icke av någon
svatthansbok, och icke heller behöfde hon anlita dyä-
valen, för att kunna hjälpa sina mädmäniskor, hennes
förmåga var ifrån en högre och starkare macht sade
hon själv, det blev henne iorgivett under sin samn på
natten av en god ande, och endast av en sådan som hade
all mänsklig hjälp uti sina händer, hon trodde sig för-
stå att det var så utiitt för henne, för att skydda sina
mindarvåiga barn för att icke undergå wäldetoden,
hon levde uppenbarligen uti denna tro, och var en mys-
kett godmodig och hjälpsam hvinna då det yälde att yör-
ra mäniskor gatt, och hjälpa dem ifrån dät anda som
hade eller skulle drabla dem, och härfor vart han mys-
kett respänteradd av höga och låga, rika och fattiga
längt utan de gränser där man icke hände till
måga valbärut utan genom andra försönars upplysning
och alla blev av henne vänligt och humant mottagna.

3195
31
däna fyra vetenskapsmäniskor var för
sin till besöket inom vilsfjärda församling
helmar län för nörd darsaga,

Denna berättelse handlar om myllehalla smeden.
han kallades av allmänheten hallo smed, och var en ond
och svärmodig man, och alla hans värk var av ond
natur, han var en kraftig, pänson uti vetenskapen
och trallkonsten, män han hämtade att sin kraft yo-
mans gälp av dyävulen och svartkonstboken, han han-
de icke förklara en fråga uti diräkt, män först in-
om tre dagar, var han uti tillfälle att meddela sin
patient hur den färdolda yärningen låg till, och nu
hade han förmågan uti sina händer till att straffa
den skyldige myndaren, man kunde nu få se den
skyldiges ansichte uti den sedvantiga vatteflaskan
säffick man spår fälla damen och tillmätta den skyl-
dige sitt för sina onda ovarsödelser, men han med
endast ville förnuorra dät straff man årshade
påkyärele man att han skulle stå bort synen på
ett öga, tog han yärna båda på dän skyldige förloystaren:-

änskade man ett ben uti vanmakt på sin ovän-
garde hart smed järna båda benen ofärdiga, hans öns-
kemål vart endast till att få göra sin nästa så
mycket ont som han kunde få tillstånd till
genom hans blodskaap och troll dam gardes en ofant-
lig massa människor ofärdiga och vanföra, samt
nedlades på långvariga sjukdommar som icke
kvacksalvare eller deras medicin hade någon vär-
kar övar, han stälde diare på rim han behagade
till själva blodet gick ifrån dän som fallit uti
onädd för honom, män för varje gång han skulle
framföra några dybliga grämma företag måste han
besöka hyllgården med sin warthans beak under
armen för att där smäta sin härre dyävulen för att
av honom få den utlärade vetenskapen och wack-
ten, med villmen han skulle redogöra för sin besö-
kare på tredje dagen efter bestämt läfte och överensommelse, —

Denne smeden var en gullös och farlig individ för dät allmänna livets säkerhet bland människorna, vad han gjorde var ont, och på dän ordets område arbetade han med hela sitt livs förmåga, han gjorde uti ett vårdslighet sin stich för dän Härre han tyänade, han hade stor macht till att försätta andra människor till att uppträda sämre mår och varolse vilkett var under samma förhållande, ty dessa varolser hade samma uppgift att fölla, till att under sömnens inflytande uti medvetenhet tillstånd under natten varda bedriven av en ond anda till att fara omkring uti stall och ladugårdar för att under natten rida på stan, och där, även äldre roggas, dät är att märka, man kunde alldrig upptäcka att några händer blev ridna utav mårar, man gjorde sina försök på att upptäcka dätta på ett sätt som var t. o. m. livsfarligt, man band fast en skarpligad lid.

ovar länden på dät dyus som man fant vara ofta
 beriden av maran, och margin fant man att ha bladt
 vart helt nedroddt med blod och omgivningen där
 omkring samt med dyusett, när man sedan fick göra
 undersökning härav var den gatan sträckt löst, den vädli-
 ge smeden hade nu fått den arme drängen under behand-
 ling, och skulle nu på trollkonstens väg göra sitt offer
 hållbrädda, samt att avlösa honom från att fara mara
 uti gårdarna längre, dät gjalde endast en god ersättning
 som drängen skulle lägga upp för den farlige smeden,
 men hans väksamhet blev icke lång, kort därefter
 kom dät en spets och hämtade smeden under sitt
 arbete uti smedjan, vinn spetsen var eller vad den
 härstammade från vet man icke något om ännu i
 dag, och icke håller vet man vad hällemed han
 hade, man lät påminna att han reste utomlands,
 men den säkra uppgiften var, att dyävulen hämtade honom, —

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Hersjällen
djungas.

Denna berättelse rör sig om hertig Fredrik Claussens trohet
 som på sin tid var dän mäktig berömd vildspelare, och är be-
 rättat av samma pärson som de här på föregående blad
 nedskrivna, och handlar om blaskshop och annat,
 Claussen var en ensam onghärr under hela sin livs-
 tid, han var en stor vetenskapsman, och all som anlätade
 honom fingo blott bered på sina frågor, han återstälde
 allt som hade blivit på ett eller annat sätt blivit bort-
 stulet från människorna och sades dän utan något
 undantag vinn dän skyldige var, män dän pärson
 skulle komma hem till dän med dät på tid och tima
 som han behagade bestämma, dän frågande fick icke
 veta reda på tid eller dag då dät skulle hända,
 han förbyrde med skärpa att man icke fick till-
 tala den hammande brastingen, så att han icke blev
 störd uti sin doala, villkett var ganska förligt
 om en sådan samngångare blev störd på sin vandring.

Sm.
S. Möse hd
Vinnepärda om 1931.

Mykl. P. G. Pettersen, Holmby 4
Ber. Kasper Wallberg,
1.1746 Vinnepärda

alldrig tog han någon arvättning för sin kulakushap, han
var alltid vänlig mot alla som beröste honom, pängar ha-
de han själv, ty han hade den prächtige pängardraken
spritus, som underhållt hans existens till stort överflöd,
han hade walthorsttecken och dän s h. trallringen, han
hade bytt violar tre gånger vid harrwattne under
parismåla ägar i vittsydda, därför kunde han spela
sin fela bättne än dän vitt berömd pälle n. från
samma by, han spelade för älvarna varje midsummar-
natt vid dän myrtiske tranvån inom gollabo socken,
ingen har fannits som har fått uppträda för älvarna
mer än Olafsson vad man har hört talas om, vid
förfrågan om deras pärsantliga väsen, fick man dät
svarett att dät var ett fördolt andeväsen, som en-
dast uppträdde för sig själva, och icke för människors
nöjeslystnad, och vart avskilda från andra före-
kommande andevarelser, och var icke skadliga för människorna,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3195
37

se sid 37 B.

se sid 37 C.

Elvina.

37. Hur gick det till, när Fredrik Olausson bytte fioler vid

korsvattnet? något vidare att tillägga till Länna fråga

37 B.

utävar vad som är omtaladt och insänt om hvar fredrichs
 bejterafär med violar då han mötte stråmharlen som var
 och är den ande spåls från dän tiden dåta hande var hvar
 fredrich myckent tillbakadragen och levde uti ensamhet
 och lät icke tala med sig, och på grund härav kunde icke
 våra föräldrar få någon vidare upplysning av honom
 hur han hade dät ställt, eller vad som vidare förrigham
 då han bytte violar vid korsvattnet där toe gårdar
 stötat samman, nämligen, parismåla, bohale, och liljevalm,
 tre gårdar har och på sin stora betydelse säges av föräldarna,
 och vad hvar fredrich fick lära dät var att spela viol, och
 samtidigt blev han såld till dän elack för si han hade
 swasthastiken som han samtidigt fick övertaga av
 stråmharlen som och si var dän ande spåls sägas var
 sagesman, för si pänga fattades allori för hvar fredrich,

38. Berätta utförligare om när Fredrik Olausson spelade för

älvorna. uti denna fråga har man icke något att tilläga, öfver vad som redan är beskrifvet och insänt, men Fredrik Olausson var en sådan man som inte ymnade nylle någon bekantshap med folk, så att våra föräldrar kunde icke få någon vidare upplysning om hans närstående liv. Han uppehöll sig mest uti skogarna och vid sjöarna och alltid hade han sin viol med sig hans uppdrag var tydligen till att spela för sjöarna, och skogens fördolda väsen. Hans uppfattning var också ett sådant väsen, ty ingen visste vem han var eller var ifrån han kom eller vart han kom.nade då men Fredrik hade slutat sin yordiska vandring han fick också sin viol med sig i graven, under tiden han var borta, såg man alldrig till hans tjänarinnor, men vid hans hemkomst var han på platsen liksom fort som han, han for alltid fram tygt och stillsamt som ett andeväsende och några spår såg man alldrig efter honom där han gick fram,

37 c.

någon förklaring övar älvornas viltelsoort hade
 man icke få ge honom, ändock han var då en enda
 jårson som hade varit uti deras omgärd han lät en-
 dast förstå att de varit mycket små näpna och vackra
 kvinnor som var mycket glada och dansade fint,
 klädslen bestod av goldskimrande förelignande spindel-
 väv, med beslägadt ansichte, vidare upplysning fick man
 icke av den mytiske viltspelaren som var en sådan
 blåk man och trallmanstjär, som öfverallt alla hans
 medbröder på det området, han förde ett ensamt
 och tillbakadragett liv, och den enda kvinna som be-
 sågte honom varje kväll för att släta hans rum
 i ordning, hade hans vänner och bekantar icke nå-
 gon kännedom om vad han var för en varelse som
 vistades hos honom, han var smärt och vacker och såg
 på människorna med ett par grönsaktiga och blix-
 trande ögon som förtäljde något om den spåna svärgångrens blick,

inen gick och hant fredrichs tid bönyade värma sig sitt slut, och tre gånger tredje dagen före sin död hade han besök av en käre vars nationalitet man icke hände och icke håller fick någon reda på vem dän främmande och ohände herren var, men sista dagen han levde var han frisk och sand som vanligt, då han kom in till sin värdinna hos vilken han hyste sin lilla krammare, och anmälde att han skulle dö under den natten, då förstod man att dän ohände härren var dän som hade bestämt att hans tid nu var slut, följande morgon var han död, och om några dagar skulle han begravas, han begravdes på norra sidan om kyrkan och halades öfver kyrkumurett liksom en hjälpspling eller annan afärnensman, men vem som följde honom till graven dät var dän främmande och ohände härren som besökte honom tre dagar före sin död, han fick sin viol och smattkamstbark

samt trollring uti sin likhista som han hade begärt,
 på samma dag som han föruttrade sin hädanfärd, dät
 varslades uti på gården hela natten man skämtade
 andevarelser omhvin bostaden, man hörde hur dörrar
 öppnades och stängdes alltyämt, män husets innervänare
 var strängt förhvarna av den dödsdämde att under
 natten icke gå till honom, därför att dät skulle
 endast medföra olägenheter och sjukdommar, på följande
 morgon då allt var långt och stilla såg man
 in uti hans kammar var han död, spiritus var
 branta och pängarna med honom, dät fanns hvar en-
 dast trättiofem dalar avsitt till hans begravning,
 den förkast och saknad de fattiga led yensom hans
 bortgång var ganska hänbar, ty han tog aldrig
 någons ärsättning för sin stora yälsamhet, han hade
 sällt sitt liv till den onde, för att hanna yära sina
 mädmäniskor goda yärningar.